1898 - 1998

VESTDIJK

FIETS- EN WANDELROUTE

VVV DOORN

Copyright Foundation Simon Vestdijk
Doorn

Voorwoord

In 1998 is het honderd jaar geleden dat Simon Vestdijk werd geboren, een van de belangrijkste Nederlandse schrijvers.
Vestdijks werk omspant een groot aantal disciplines: letterkunde, filosofie, psychologie, geschiedwetenschap, musicologie. Uit zijn werk komt een kritische geest naar voren, die bij voortduring vraagtekens plaatst bij wat velen als vaststaand beschouwen. Met een groot relativeringsvermogen ondergraaft hij axioma's en ten slotte werpt hij de lezer terug op zichzelf als verantwoordelijk voor eigen handelen.
De actualiteit van Vestdijks werk is daarmee ook in 1998 nog steeds gegeven.

Het Comité Vestdijk '98 heeft daarom een aantal activiteiten geïnitieerd en gestimuleerd om het werk van Vestdijk opnieuw onder de aandacht te brengen.

In dat kader is het Comité bijzonder verheugd met het initiatief van de Doornse VVV om een Vestdijk-route uit te brengen. Een idee dat in Doorn al langer leefde, en nu in dit Vestdijkjaar kan worden gerealiseerd, mede dankzij een substantiële bijdrage van de Rabobank Doorn.

Onder begeleiding van VVV-medewerker Hans Beijer hebben een drietal studenten van de Hogeschool Utrecht de noodzakelijke verkenningen en onderzoeken verricht. Met Mevrouw M. Vestdijk - van der Hoeven zijn alle gegevens vervolgens nauwkeurig doorgenomen.
Het volgen van de route die op deze wijze tot stand gekomen is, lijkt mij zowel voor inwoners van Doorn als voor (andere) geïnteresseerden in de Nederlandse literatuur een uitermate boeiende activiteit.

Voor Doorn is Vestdijk van bijzondere betekenis: hij heeft hier een groot gedeelte van zijn leven gewoond en in zijn werk duiken Doorn, de natuurlijke omgeving en al dan niet imaginaire bewoners regelmatig op. Het wandelen of fietsen van de Vestdijk-route brengen die elementen weer (bijna) tot leven.

Dit initiatief van de Doornse VVV kan voor velen een aardige stimulans zijn zich (opnieuw) in het werk van Vestdijk te verdiepen. Om vervolgens te ontdekken hoe bij-de-tijd het werk kan zijn van een schrijver die in 1898 werd geboren.

Henk Branderhorst,
voorzitter Comité Vestdijk '98

Over de schrijver:

Simon Vestdijk werd geboren in Harlingen op 17 oktober 1898. Hij volgde 3 jaar van de HBS in zijn geboorteplaats. Het vierde en vijfde jaar in Leeuwarden. Op dringend advies van zijn vader/gymleraar deed hij een artsenstudie aan de universiteit van Amsterdam. In 1933 debuteerde hij als schrijver met de gedichtenbundel *Verzen.* In 1934 verscheen zijn eerste roman. Tot zijn overlijden in 1971 zouden nog 51 romans volgen. In het voorjaar van 1939 vestigde hij zich in Doorn. Zo'n 90% van het totale oeuvre werd in Doorn geschreven.

In zijn verhaal *Het dorp van de donder* zegt hij het dorp te hebben leren kennen van een fietstocht over de Veluwe die hij verlengde naar de Utrechtse Heuvelrug in 1936. Hij memoreert de indruk die het statige geboomte langs de straatweg aan de Leersumse kant op hem maakte.

Uit *Het dorp van de donder* (1956):

'Doorn kende ik van 1936, toen ik een fietstocht over de Veluwe verlengde tot langs de Utrechtse Heuvelrug. Nog herinner ik mij de indruk, die het statige geboomte langs de straatweg aan de Leersumse kant op mij maakte. Toen ik erheen wou

trekken, heb ik mij natuurlijk niet met dergelijke souvenirs vergenoegd: ik stelde mij op de hoogte middels een boekske, dat niet alleen over natuurschoon en andere gemakken redekavelde, maar ook de oorsprong van de plaatsnaam uit de doeken deed. Daar beginnen al die kleine gidsen mee. In heel oude tijden was Doorn aan Donar gewijd, vandaar de naam: Donar, Doran, Doorn of andersom: Donar, Doonr, Doorn, dat kan me niet schelen. In de buurt van het bevriende dorp Leersum verheft zich een nogal onvindbaar zandheuveltje, de Donderberg genaamd; en er zijn nog meer aanwijzingen. Donar was, zoals men weet, de Germaanse dondergod; (...).'

De VVV Doorn wenst u een prettige dag toe!

SIMON VESTDIJK fiets- en wandelroute

afstand met de fiets: ongeveer 15 km.
afstand wandeling halverwege: ongeveer 4 km.

plaats : Doorn en omgeving

Start VVV Doorn:

- komende uit het VVV kantoor neemt u direct rechtsaf het fietspad
- het fietspad loopt over in de Kapelweg (maakt bocht naar links)
- voorrangsweg (Langbroekerweg) oversteken en rechtsaf over fietspad
- even voorbij het poortgebouw van Kasteel Huis Doorn (rechts aan de overkant) gaat u linksaf: de De Beaufortweg in
- u volgt deze weg en rijdt de bebouwde kom uit
- op de driesprong scherp linksaf: de Buurtweg
- op de vijfsprong rechtsaf: de Postweg

Vrijwel direkt aan het begin van de Postweg ziet u tussen de bomen aan uw linkerhand een merkwaardig los hek staan. Dit hek inspireerde Vestdijk onder meer in *Het glinsterend pantser* (1956):

'Als in een museum wandelde ik verder, tegen een zacht glooiende helling op, en had nu de keus tussen een standbeeld op een voetstuk onder de bomen en een verderafgelegen monumentaal hek, dat zo goed als nieuw leek. Uit een vaag instinct om mijn verblijf zo lang mogelijk te rekken koos ik het hek, ook onder de bomen; heel donker lag het daar. Wie had het daar neergezet? Het was groot genoeg voor een kasteel. Bij nadere beschouwing bleek het toch niet zo nieuw als ik had gedacht, en de sculpturale versierselen (zonderlinge potten er bovenop, die op openspringende vruchten geleken, twee borstbeelden aan weerskanten, één ervan borstbeeld in letterlijke zin, aangezien het hoofd ontbrak, terwijl het andere, een vrouw met één groene borst en een platgeslagen boksersneus, de arme Winckelmann plezierde met de ontzielde blik der Griekse schoonheid) droegen hun jaren met evenveel oneer als Adam en Eva de hunne. Het kan zijn, dat het hek mij aanvankelijk nieuw had toegeleken, omdat het daar zo krankzinnig alleen stond, als geïmproviseerd door een maniak. De afstand ervan tot de

achterweg was niet zoveel geringer dan die tot de straatweg, (...).'

De beelden van Adam en Eva die aan de rand van een vijver lagen, en de andere standbeelden die hier verspreid in het bos stonden, en nog beschreven zijn in *Het glinsterend pantser*, zijn sedert de jaren zestig verplaatst en bevinden zich in particulier bezit. Wel zijn in de Oudheidkamer van het gemeentehuis foto's te zien van deze beelden.

Verder wandelend over de Postweg ligt in het bos aan de linkerhand de 'ruïne', in Doorn ook wel het 'Vulkaanhuisje' genoemd. In de roman *Het glinsterend pantser* woont hier de romanfiguur Alice van Voorden:

'Maar dan heeft u het gekste nog niet gezien', vervolgde ze, terwijl ze naar de hemel keek, als om de tijd te schatten, die ze mij nog geven kon, 'heeft u de ruïne niet gezien?' (...)
'Allereerst stelde ik vast, dat van een ruïne, zelfs van een namaakruïne, niet goed kon worden gesproken, eerder van een kunstmatige rots, in de vorm van een enorme stenen kubus, die naar boven aan één kant in een uitsteeksel eindigde, te plat en te vormloos voor een toren. Waar het maar even kon kartelde en glom het van 'echte'

rotsformaties, volgens steeds hetzelfde model. Het ding was zo hoog als een huis van twee verdiepingen. Een onduidelijke trap, scheef van treden, leidde naar boven, waar een klein platform zich tegen de 'toren' aandrukte.'

Nog steeds wordt dit huis bewoond, het ligt op particulier terrein. De bewoners verwachten dat u hun privacy respecteert.
Vestdijk liet zich eveneens door de Postweg inspireren voor de verhalen *De legende van het prieel* en *Drie vaders* (1949).

Uit *De legende van het prieel:*

'Kamperfoelie om de latten gewonden; de stoelen smal en wit; de bank achterin, waarop nooit iemand zat, met een dunne laag stof bedekt; 's avonds lampen, die nachtvlinders aanlokten; 's morgens dauwdruppels op al die ranken en kleine geurige dingen: zo kan in vroeger jaren het prieel er hebben uitgezien. Dicht bij de bosweg staat het, niet ver van het hek. Het riekt er naar een plantaardig verval zonder naam; de bomen in de omgeving zijn gerooid, de latten zwartgeteerd en overdekt met dorpse initialen; naar bloemen zoekt men tevergeefs. Alleen de bank is nog aanwezig, en men zou zich kunnen inbeelden, dat ook het stof nog hetzelfde is. Deze verwaarlo-

zing moet dateren uit de tijd van de voorlaatste eigenaar, die het goed gekocht had van de berooide afstammelingen der oorspronkelijke familie, en die het gedeelte van het park, waarin het prieel zich bevindt en dat sinds een halve eeuw door de straatweg van het buiten is gescheiden, het liefst weer van de hand zou hebben gedaan, omdat men er enkel dwaasheden in aantrof: grijze standbeelden zonder veel zin, een vijvertje, beheerst door kunstmatige rotsen, in welker schaduw zich een Nereïdenfamilie ophield, en tenslotte een soort rustieke namaakruïne, vrijwel geheel massief, op de lage, stompe toren na, waarin uilen nestelden. Wie deze ruïne langs een vage stenen trap beklimt, tot op het met dorre bladeren overstrooide platform, ziet in de torenwand twee onduidelijke maskers aangebracht, het ene lachend, het andere wenend. Niet eens een lonend uitzicht heeft men op dit punt, al vertoont zich in de diepte het prieel.'

Uit *Drie vaders*:

'Aan de lange beukenlaan, waar ik bijna elke dag te vinden was, lagen trouwens weinig woningen waar hij een patiënt had kunnen bezoeken. Hoezeer verwaarloosd door vreemdelingengidsen, was dit zonder twijfel een der vier of vijf fraaiste beukenlanen in ons land.(...)

Langs een paar arbeidershuisjes onder klimop; een kleine kwekerij; een tennisbaan, zorgvuldig verborgen in een sparrenbosje, en waar de tennissers, naar Kraal mij verteld had, elkaar wel eens onverhoeds sparappels toekaatsten; de achterkant van een paar buitens; vervolgens een groot gerooid stuk, waar aardappels werden verbouwd en lapjes en blikken dekseltjes voor vogelverschrikkers speelden, boog de weg een gevarieerd landschap van bossen en velden in, geflankeerd steeds door die eeuwenoude beuken: slanke kolossen, weids vertakt, en soms van holen voorzien vlak boven de wortels, als schoorsteenpijpen, met het gat voor het fornuis onderin. Meer en meer verwijderde het bos zich van de laan, en er volgde bouwland, tot aan de zilverige, door vage populieren geheimzinnig beschreden horizon blootliggend. Door deze vlakte stormde de dubbele zuilenrij onveranderlijk voort naar zijn doel, aangemoedigd door de machtige preveling van het lommer, of een enkele maal tot peinzende stilstand gemaand door het blauwe namiddaglicht, dat in de gepolijste staalglans der stammen weerkaatste. Dit alles was niet voor mij; maar daarom was ik niet blind voor de bekoring van deze waarlijk indrukwekkende laan, die tenslotte op een nieuwere dwarslaan uitkwam, (...).'

– u vervolgt de Postweg

– op de kruising met de verharde weg linksaf: dit is de Sandenburgerlaan (bordje aan het einde bij de voorrangsweg)

– aan het einde voor de kruising met de voorrangsweg ziet u 'Het Wapen van Sandenburg', nu een restaurant.

Dit vroegere hotel/restaurant heeft Vestdijk gebruikt als locatie in zijn roman *De onmogelijke moord* (1964).

De hoofdfiguur, een schrijver, brengt zijn vakantie door in dit hotelletje waar hij een roman wil schrijven.

Uit *De onmogelijke moord* (1964):

'In de oktoberweken, die hij nog bij Kalbas wou doorbrengen, breidde de schrijver zijn fietstochten nog uit. Over droge, reeds door nachtvorst aangerande herfstbladeren rolde hij het weilandengebied in, waar op zijn fietskaart de bossen met onregelmatige tanden en happen in overgingen. Hij duwde veel verte voor zich uit, doorsneed dunne mist, of reed gewoon in de zon; en na uren, moe en een beetje hongerig, ging hij naar Kalbas terug, die hem opwachtte in een zeer klein hotelletje aan de rand van een straatweg, waar hij nu de enige gast was. Het gebouw, of gebouwtje, was een oude jachtopzienerswoning aan het begin van de oprijlaan naar het bijbehorende kasteel. Dit lag kilometers verder naar het zuiden, (...). De oprijlaan dook door het bos meteen de diepte in, werd verder in hoofdzaak door weilanden begeleid, kruiste een paar verkeerswegen, en was zelf ook niet meer dan een gewone weg, al stonden op de kruispunten altijd wel huisjes die bij het kasteel behoorden, of behoord hadden. Alle grond was ook van het kasteel, en om in de bossen te mogen wandelen moest men een kaart halen bij de eigenaar. Kalbas had hem dit afgeraden: die kaarten bestonden eigenlijk niet meer, (...).'

'Toen het hotelletje nog vol was, en de voortuin, aan de overkant van de oprijlaan aangevuld met een zitje onder de kastanjes, waar ook een half uitgeplozen rieten prieeltje stond, vol dagjesmensen, had een zware man in gezelschap van een beeldschone jongen op een motorfiets Kalbas bij het bedienen opvallend strak aangekeken, om onmiddellijk verveeld het hoofd weer af te wenden. (...)

Werken, dat wil zeggen mediteren, zelden noteren, deed hij in het zaaltje aan de voorkant, dat door zitjes met moderne stoelen tot iets meer dan een gelagkamer was gemaakt. Een gewild buitenoord blijkbaar; ook nu, in de stille tijd, zat het er iedere zondagmiddag vol goed gesitueerde gasten, en opzij van het huis manoeuveerden de auto's en ramden de rieten afsluiting van de moestuin, die net zo wrak en piekerig was als het prieeltje aan de overkant.

(...) In de gelagkamer hingen hertekoppen met de mot erin, en op een oude, werkelijk mooie kast rekte een pluizige uil met een rood glazen oog zijn bestaan. Prullige borden aan de muren, een platenkalender. Daaronder zaten dan de zondagshabitués in de trant van: een grijsaard met een arendsneus, een ouderwets zwart vest onder een blauwgrijs tweedjasje, (...).'

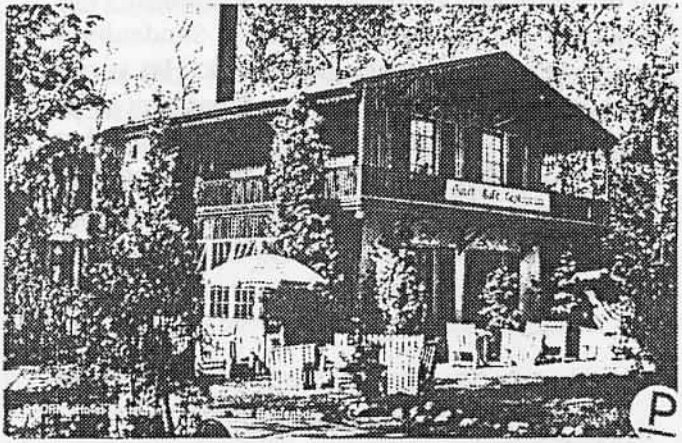

'Het Wapen van Sandenburg' in de tijd dat Vestdijk zijn roman *De onmogelijke moord* schreef

In de hierboven genoemde teksten spreekt Vestdijk over een kasteel. Dit is kasteel Sandenburg in het verderop gelegen Langbroek. Het vormt nu nog één van de grootste landgoederen in de wijde omgeving. De vele boerderijen die tot het landgoed behoren, laten zich herkennen aan specifieke rood-wit gekleurde luiken.

- u steekt de drukke weg over en gaat dan rechtdoor: Maarsbergseweg (onverhard)
- aan het einde rechtsaf: dit is weer de Sandenburgerlaan (verhard)
- na korte tijd ziet u rechts het poortgebouw van het landgoed 'De Ruiterberg'.

De hoofdpersoon uit het volgende citaat logeerde in het poortgebouw dat vanaf de weg te zien is. Dit poortgebouw is in 1918 gebouwd als chauffeurswoning en garage van het oorspronkelijke landhuis 'De Ruiterberg' dat in de tweede wereldoorlog werd verwoest.

Uit *De zwarte ruiter* (1940):

'In de lente van het jaar, waarin ik dit landgoed bezocht, had ik door bemiddeling van vrienden toestemming van de eigenaar gekregen om in zijn bossen te jagen. Daar hij mij afgeschilderd werd als hoogmoedig en ongenaakbaar, en zeer afgezonderd levend met zijn vrouw en zijn dochtertje, besloot ik mijn intrek te nemen bij zijn boswachter en het buiten zoveel mogelijk te mijden.'

De korte roman/novelle *De zwarte ruiter* speelt zich in zijn geheel af in en om de Ruiterberg en geeft volgens kenners een onovertroffen beeld van die omgeving en de Kaapse bossen.

De Ruiterberg speelt eveneens een rol in *De onmogelijke moord*. In die roman wordt het buiten bewoond door een van de hoofdfiguren, Mevrouw van Lorken.

DOORN,
Poortgebouw
Huize
de Ruiterkerk

Uit *De onmogelijke moord* (1964):

'Nu zij aan het lopen waren, bleek de afstand naar het huis groter te zijn dan het door de poort ingelijste kijkje erop had doen vermoeden; maar dit kon ook gezichtsbedrog zijn, teweeggebracht door een uitvoerig aandacht opeisend parkterrein; talrijke zijpaden met stenen banken, bosschages, terrassen, hellingen, die meer en meer een heel stuk van de heuvelrug naar beneden toe bleken te omvatten, deels gerooid om het panorama tot zijn recht te laten komen. Hij twijfelde er niet aan, of voor het huis, en zeker op een bovenverdieping, waren niet alleen de weilanden te zien, maar ook het riviergebied met de dorpen en de steenfabrieken, en ver naar rechts de spoorbrug. Nu evenwel was het te nevelig voor welk uitzicht ook, zodat men zich vergenoegen moest met het tintenpalet tussen groen, bruin en goud, tot het rood toe, waarmee canadese eiken en spitse heesterbladen vol vinnig bloed zich belastten. De kinderen hadden nog niets gezegd. Toen zij bijna voor het huis waren gekomen, dat kolossaal oprees uit vier brede hardstenen treden, waarvoor een grote vergulde zonnewijzer op het kiezel was opgesteld, wrong plotseling de collie met zijn zwarte rug zich een smal paadje af naar beneden, (...).'

- U vervolgt de Sandenburgerlaan verder en gaat over de heuvelrug heen

- Bij paddestoel 20554 linksaf (Maarnse Grindweg). U rijdt richting Maarn

- Na camping 'De Halm' (aan de rechterkant), maakt de weg een bocht naar links en naar rechts, vervolgens het 2e onverharde pad linksaf (rechts van de weg staat een huisje): een oprijlaan met sparren en rododendrons

- deze oprijlaan voert naar Huis te Maarn; u kunt dit van een afstandje zien door op de kruising rechtsaf te gaan tot u een fraaie zichtlijn naar links krijgt op het hoofdgebouw; u kunt nog iets dichter bij het huis komen tot u stuit op het bordje 'privé-terrein', waar u niet meer verder mag.

Uit *Fantoches* (1949):

'Nooit had ik geweten, waarom de donkere sparrenlaan mij zo beklemde. Voor een landschap moeten eigen wetten van vreugde en droefheid gelden, want denk ik mij de laan een ogenblik los van haar omgeving, dan onderscheidt zij zich in geen enkel opzicht van de eerste de beste oprijlaan, – gewezen oprijlaan dan nog, – met geen hek of pilaren meer om van vroegere grootheid te getuigen. Het duurde vrij lang, voordat ik tot de ontdekking kwam, dat het de laatste jaren als sanatorium werd gebruikt. Maar toen had zich het seigneurale beeld reeds in mij vastgezet: het huis op zijn met hoge naaldbomen bekroonde heuveltop, trots en wit binnen de zwarte vakken der taxushagen, – vervolgens, aan weerskanten van de beide oprijwegen, die het golvende grasveld omvatten, de idylle van linden en laaghout en naar blauwe vergezichten voerende zijpaden, kronkelend tussen hei en berken van de ene vermolmde bank naar de andere, – en ten slotte, van het verenigingspunt der oprijwegen af, waar een oude, eens gele slagboom nauwelijks de doorgang versperde, die sparrenlaan, in al haar raadselachtige somberheid.'

- U maakt rechtsomkeert en gaat weer terug naar de Maarnse Grindweg, waar u linksaf gaat
- Bij de Amersfoortse weg (N227) gaat u linksaf over het fietspad richting Doorn
- U fietst de heuvelrug over en komt hierbij o.m. langs het landgoed Stameren en het Maarten Maartenshuis (tegenwoordig een conferentieoord)
- Als fietser moet u daarna de weg oversteken om deze te kunnen vervolgen
- Terwijl u al enigszins afdaalt, gaat u bij de twee stenen leeuwtjes ('St Helenaheuvel') linksaf (St Helenalaan, onverhard).

U fietst nu de Kaapse bossen in en komt uiteindelijk uit bij Chalet St Helenaheuvel (restaurant met terras). Hier kunt u een pauze inlassen of de fietstocht aanvullen met een wandeling van ongeveer een uur.

Het Chalet St Helenaheuvel wordt niet in de boeken van Simon Vestdijk beschreven, maar is wel gebruikt als locatie voor de verfilming van het boek *Pastorale 1943*.

De beschrijving van de *fiets*route wordt vervolgd op blz. 27.

- Voor deze wandeling moet u het chalet voorbijgaan en na de afsluitboom gaat u rechtdoor, over het meest brede pad, het bos in

- U volgt dit pad tot u bij de houten uitkijktoren (De Kaap) komt, die u voor een fraai uitzicht kunt beklimmen

- Voor het vervolg van de wandeling, draait u zich om en loopt u weer een stukje terug over het pad waarvandaan u gekomen was. Na ongeveer 200 meter ziet u links in het bos een kei op een betonnen voetstuk: de Doornse kei, hier loopt u naartoe.

Uit *Het dorp van de Donder* (1956):

'Een kapitaal bos, dat Kaapse, parel van de heuvelrug, wonderlijk uitgestrekt, ik ben er dikwijls in verdwaald; en vol geheimzinnige hoekjes, waar het nog wel spoken zal, heidens of christelijk. Daar worden nog wel mensenoffers gebracht, in die stille lanen, en bij de Doornse kei wagen zich 's avonds alleen onbezonnen jongelieden, om dan toch ook al spoedig, schuw over hun schouders omziend, minder betoverde dreven op te zoeken, bijv. het Koude Slingerpaadje, zo genoemd naar een der oudere en meer geschifte Doornse ingezetenen mij toevertrouwde, omdat in vroeger jaren vrijende paren daar een heet slingerpaadje van maakten.'

- Vervolg het pad
- Uitgekomen bij een samenkomst van gemarkeerde routes slaat u het derde (ongemarkeerde) pad naar rechts in, zodat u een open terrein aan de rechterzijde krijgt
- Op de vijfsprong rechtdoor. Op de T-kruising, waar voor u de Stenen Tafel opdoemt, gemaakt van een oude molensteen, gaat u rechtsaf
- Op de volgende kruising van paden linksaf
- Op de zessprong het smalste pad schuin rechts inslaan. Bij de kruising (blauwe paaltjes) linksaf
- Op de volgende T-kruising rechtsaf (rood/wit paaltje). Op de vijfsprong waar de rood/wit markering naar links afbuigt, houdt u rechts aan, richting Chalet St Helenaheuvel. Ter hoogte van het Chalet (links gelegen) gaat u op het kruispunt van paden linksaf langs de afsluitboom

Teruggekomen bij het Chalet kunt u de fietsroute weer vervolgen.

- U rijdt weer terug naar de grote weg, linksaf vervolgt u de weg naar beneden
- Bij de eerste kruising (met de Bergweg en de Julianaweg) ziet u aan de linkerkant een wit huis, genaamd 'Kaap Hoeve'.

Dit huis is gebruikt voor de verfilming van *Pastorale 1943*. De garage is later aangebouwd.

- Na de begraafplaats rechtsaf (Willem de Zwijgerlaan)
- Kruispunt oversteken, de Oude Arnhemsebovenweg in
- Aan de rechterkant komt u langs de begraafplaats (doorgang kunstmatige rotsen); verderop bevindt zich rechts een camping (hier ook doorgang kunstmatige rotsen).

Uit *Het glinsterend pantser* (1956):

'Het was een vrij druk bereden, thans eenzame weg, met grote buitens aan weerskanten. Hoog en laag liep die weg, en op een der hoogste punten, waar kunstmatige rotsen neerbuitelden naar een ravijntje, onder de weg doorlopend van de ene helft van het buiten naar de andere, daar stapten zij af, en ik dacht, dat mijn laatste uur was geslagen.'

- Op het eerstvolgende kruispunt gaat u linksaf: Hydeparklaan
- 1e weg linksaf (u rijdt landgoed Hydepark in) en op de kruising recht voor u ziet u de oranjerie.

Uit *De Schandalen* (1950):

'Hij passeerde de twee portierswoningen, en toen hij eindelijk rechts afsloeg, was de hemel iets lichter geworden, dank zij een late, zij het ook onzichtbare maan. De korte oprit naar het Tuinhuis inbuigend, ontdekte hij rechts van zich een hoge heuvel, bekroond met iets als een onregelmatig gebouw; de bomen, kaal tot onder aan toe, liepen over de heuvel heen als vijandelijke heerscharen naar een gedenkteken met een legendarische schat eronder begraven.

Na het bijna onhoorbare belletje werd al spoedig het buitenlicht aangeknipt. Onder de houten portiek dacht Huuske dat tijdens zijn nadering de woning veel te groot en ontoegankelijk had geleken voor een "tuinhuis". Achter de deur met smeedijzer voor de matglazen ruiten scheen iets te ruisen en te verschuiven; de deur week; en hij staarde in het gezicht van Emy Crammacher.'

- U gaat rechtsaf, vervolgens verderop rechts aanhouden, u rijdt nu Hydepark weer uit
- aan het einde bij de grote weg linksaf: fietspad langs de Driebergsestraatweg
- U rijdt door tot het Total-tankstation met rechts het bijbehorende gebouw (garage van Veldhuizen).

Uit *Pastorale 1943* (1948):

'Toen Schults ontwaakte, was hij volkomen de kluts kwijt. Hij lag op iets hards, en wat hij rook, afgezien van het plakmiddel van zijn snor, was benzine en motorolie, – onwaarschijnlijke geuren in het najaar van 1943. (...) Maar wat hij zag was de reinste fantasmagorie. Het was een kerkraam, een klassiek gevormd kerkraam, vaag en toch duidelijk, als ingeëtst op zijn netvlies: een hoog boograam, met drie spijlen, en de grauwe nacht erachter. (...)
De garage, waar hij zich met zijn drie makkers bevond, een vroeger kerkgebouw van afgescheidenen, lag halverwege de stad en de overweg, tegenover een groot buiten, dat door de Weermacht in beslag genomen was. Daar de garagehouder niet vrij was van ondergrondse smetten, was dit misschien geen benijdenswaarde nabuurschap, waarbij echter in aanmerking genomen diende te worden, dat men van de bezetters alleen iets merkte bij de twee ingangen, waar de garage juist tussenin lag. Het buiten was zo groot, dat De Mooy – de garagehouder – minder last van de Duitsers had tegenover het verlaten hek dan op ieder ander punt van de weg. (...)'

– U maakt rechtsomkeert en gaat de 1e weg linksaf: de Sterkenburgerlaan

Op nr. 10, de woning met de naam 'Boschoord', heeft Simon Vestdijk gewoond van 1948-1950. In dit huis woont in de roman *De schandalen* de kunstschilder Willem Wegener met zijn vrouw Ank.

Uit *De schandalen* (1953):

'De weg was bebouwd met arbeiderswoningen. Straatlantaarns bevonden zich op zeer grote afstanden van elkaar. Aan de achterkant waren de huisjes verlengd met schuren, varkenskotten, kippenhokken, rommelhokken, overdag ongetwijfeld bekroond door de witte fierheid van duiventillen; hier en daar stak een lichtstraal, alsof een verontruste Noach het oog op zijn dieren richtte. Aan de overkant begonnen de huisjes veel verder van hem vandaan. Vlak tegenover hem verrees achter heesters een groot, log gebouwd huis, één benedenvenster verlicht. (...)
Hij liep terug, en na enig zoeken belde hij aan. De deur was in de rechterzijmuur aangebracht. In de gang brandde een lamp. Hij merkte een klein huisje op, naast dit grote, massieve; op enige afstand lag het in het dunne lommer verscholen. Schuin achter het grote huis groeide een eenzame, zeer hoge spar van een ongewoon soort; (...).'

– aan het einde linksaf: de Gooyerdijk

– 1e weg linksaf: Vossensteinsesteeg (onverhard): u komt langs het Von Gimborn Arboretum (onderdeel van de Botanische tuinen van de universiteit Utrecht)

– aan het einde links voor de grote weg ligt het voormalige Gezondheidscentrum voor pluimvee, waar het brandende huis stond, dat in het volgende citaat wordt beschreven.

Uit *Een Moderne Antonius* (1959):

'Op de weg, die hij zonder moeite bereikte, bleek het brandende huis precies in het verlengde ervan te liggen. Ongetwijfeld was het een grote brand. Zelfs op deze afstand zag men vlammen en rookwolken elkander beurtelings temperen en beschijnen en zelfs de vonken waren te onderscheiden. Dat had wel even iets schrils, vond Olivier, iets weerloos en meelijwekkends, alsof de vonken brandende brieven waren, familiepapieren, dagboekbladen, die daar in een verkeerde volgorde in vlammen opgingen.'

– steek de grote weg over en rijdt rechtdoor de Stamerweg in tot huisnummer 14.

Dit grote grijze huis heeft Vestdijk zeer geïnspireerd bij het schrijven van zijn roman *Een moderne Antonius*. In die tijd werd het huis bewoond door mensen die een bedrijf hadden voor het reinigen van juten zakken. In de bomen om het huis hingen deze zakken aan lijnen te drogen.

Uit *Een moderne Antonius* (1959):

'Het huis, waar hij op voorspraak van Hammerstein zijn intrek nam, was zowel merkwaardig door de ligging als door de bouw, die het in de kom van het dorp haast tot een bezienswaardigheid had gemaakt. Het leek op een boerderijachtig kasteeltje: een bakbeest van een huis met drie verdiepingen, opgetrokken uit grijze steen, die aan de voorgevel overgeschilderd was, waardoor het grijs niet lichter, alleen glanzender was geworden. De ramen waren hoog, en boven de kleine stoep bevond zich een schuin matglazen afdakje. Onwillekeurig zocht men naar een familiewapen of een jaartal in de gevel; maar het feodale werd in ieder geval door de bijgebouwen, waaronder een vroegere stal, voor hun rekening genomen, en desnoods door het grote, verwilderde grasveld, omringd door een haag van armetierige maagdepalm. Afgezien van de landweg, die er heenleidde, was het huis aan alle kanten omringd door bos, behorende bij verschillende aan elkaar grenzende landgoederen, die elkaar op deze ene plek schenen te hebben willen mijden, en daar had het grote huis toen gebruik van gemaakt. Vlak ertegenover, achter een sloot en een rij knotwilgen, strekte zich een weiland met boerderijtjes uit, en wie op de weg stond zag naar de

straatweg toe nog wel meer huizen; om de hoek was daar zelfs een riant restaurant. (...)'

'Op een middag, niet ver van huis, zag hij in het struikgewas iets bewegen, en het leek hem niet onmogelijk, dat hij nu eindelijk de kat te zien zou krijgen, die bezig was een boskat te worden: een min of meer geheimzinnig dier, buiten alle hallucinaties om. Zonder iets van die aard te kunnen ontdekken volgde hij de beweging over een zekere afstand, en toen hij toevallig opkeek, merkte hij, dat sommige bomen niet deugden, zonder dat hij in het eerst kon zeggen wat eraan mankeerde. Hij liep nog iets door, en stond toen tegenover de eerste boom van die rij, waaraan een jongen bleek te hangen, niet aan een touw om de hals, maar aan handen en voeten, waartussen het lichaam gekromd naar beneden puilde. Over het lichaam heen gluurde benauwd het gezicht. Aan twee andere bomen hingen nog meer jongens, en verderop nog een hele troep.'

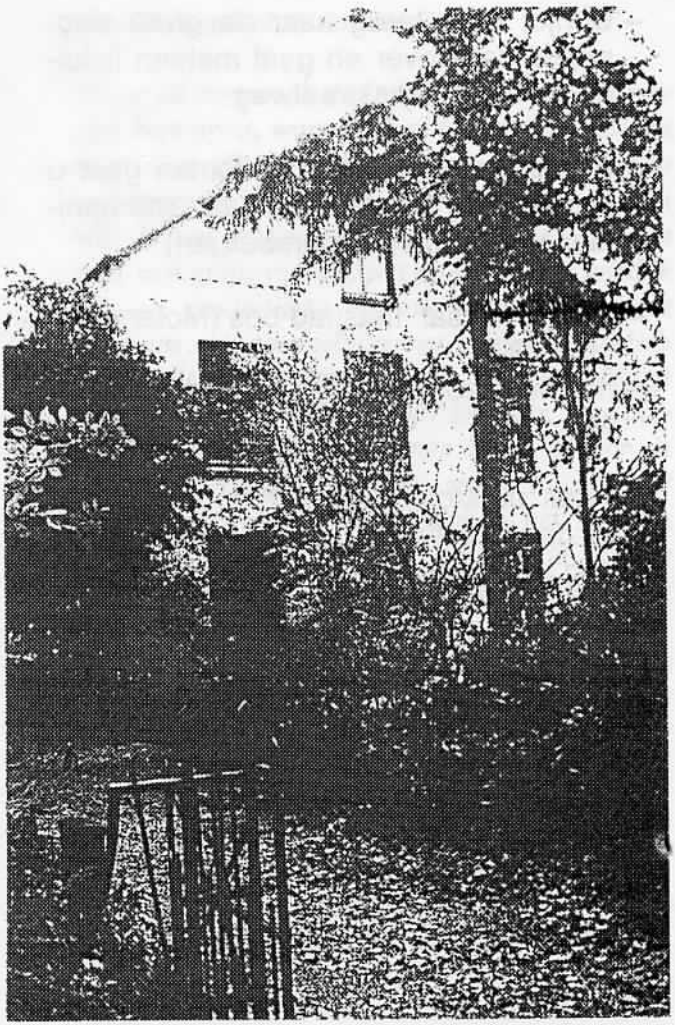

- U rijdt weer terug naar de grote weg, steekt deze over en gaat meteen linksaf: de Oude Rijksstraatweg

- Bij de lange oprijlaan gekomen gaat u rechtsaf: de Moersbergselaan (de oprijlaan naar kasteel Moersbergen)

- 1e pad linksaf: fietspad bos (Molenweg)

- het fietspad gaat over in een verharde weg

- Waar de Molenweg rechtdoor overgaat in de Achterweg, gaat u linksaf (dit is nog steeds de Molenweg)

- U blijft in de bocht rechtdoor aanhouden (weg wordt onverhard), waarna u langs het recreatiepark 'Het Rosarium', op de plaats van de voormalige rozentuin van de Duitse keizer, komt

- Voorbij de parkeerplaats gaat u linksaf over het fietspad en komt u weer uit bij het kantoor van de VVV Doorn.

Einde fietsroute

Uit *Het dorp van de donder* (1956):

'Maar nu vergeet ik de Duitse keizer. Doorn vergeet hem nooit, want hij was uiterst populair, en zeker niet alleen omdat hij het geld liet rollen onder neringdoenden. In ieder Doornaar, ook in mij, is een feodaal zintuig ingeplant, dat ons geen rust gunt, voordat een op zijn minst adellijk persoon goedertieren op ons neerblikt, en dat heeft ons ook geen windeieren gelegd. Historisch is dit alles nogal ingewikkeld. Waarom draagt men zijn dorp aan Donar op? Dat kan twee dingen betekenen: óf omdat men bang is voor de donder, óf omdat men zelf graag dondert, of donderjaagt. Beide trekken zijn in het Doornse volkskarakter te onderkennen, al is er in de suffe negentiende eeuw van de laatstgenoemde trek natuurlijk het een en ander verloren gegaan. Meen echter niet, dat de eerstgenoemde ons tot slaafsheid voorbestemt! (...) Wij staan op ons recht, en zien de keizer recht in de ogen, wanneer hij op ons afkomt om in onze winkel een nieuwe zaag te kopen. Dit verwacht hij ook van ons. In ruil voor deze karaktervolle vrijmoedigheid leent hij ons bescherming. Tijdens zijn leven een klein beetje, meer symbolisch, maar voorál na zijn dood, zoals dat een god betaamt.'

Verantwoording

Deze Simon Vestdijk fiets- en wandelroute werd in 1997 samengesteld door drie studenten van de Hogeschool Utrecht in het kader van de afronding van hun studie Recreatie, Toerisme & Cultuur. Marika de Boer, Andres Bakema en José Nales werden bij hun werkzaamheden begeleid door de heer Hans Beijer van het VVV- kantoor Doorn.

Voor de benodigde Vestdijk-informatie maakten zij dankbaar gebruik van de gelegenheid die hun daarvoor geboden werd door mevrouw Vestdijk.

De uitgave is financieel mede mogelijk gemaakt door de Stichting A.K. Auteursrechten Simon Vestdijk en de Rabobank Doorn.

De uitgave is met de hand gemaakt door uitgeverij Copyright Foundation Simon Vestdijk te Doorn.

© 1997 VVV Doorn
© 1997 Stichting Auteursrechten Simon Vestdijk
ISBN 90-75663-14-5

tekstverzorging en vormgeving: Mieke Vestdijk
MV-vignet: Helmut Salden
papier binnenwerk: Freelife creme 80 gr.
papier omslag: Kendal Pressboard Topaz 260 gr.
fotomateriaal p. 15 en 18: Oudheidkamer gemeente Doorn, p. 41: Paul Schroeder

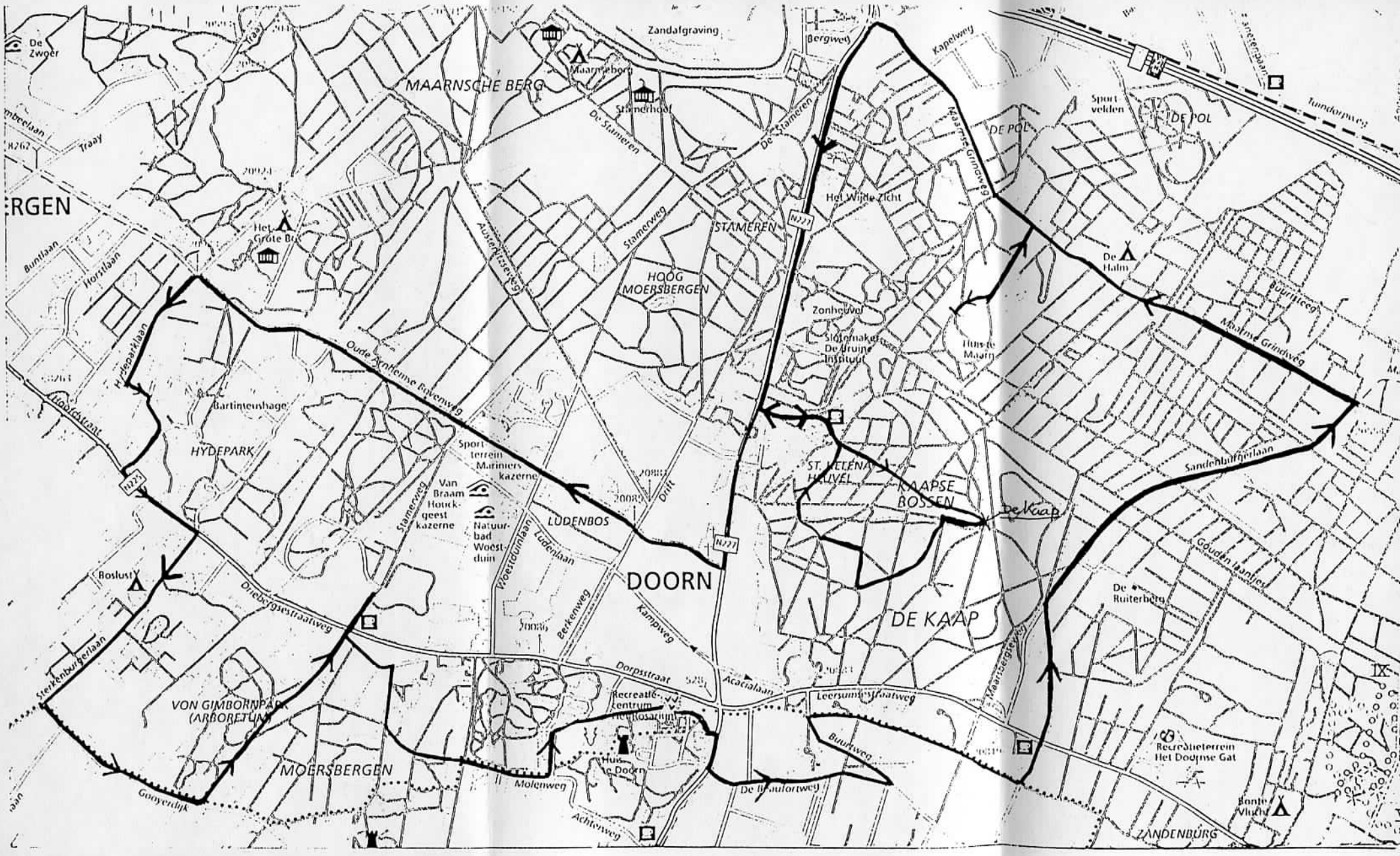
De Zwoer
Traay
Zandafgraving
Bergweg
Kapelweg
Maarnsche Grindweg
Tuindorpweg
Sport-velden
DE POL
MAARNSCHE BERG
Maarnsche Berg
Stamerhoef
De Stameren
Het Wilde Zicht
STAMEREN
Stamerweg
Austerlitzerweg
HOOG MOERSBERGEN
Zonheuvel
Slotenmakers De Ruine Instituut
Huis te Maarn
De Halm
Buurtweg
Maarnse Grindweg
Buntlaan
Horstlaan
Hydeparklaan
Hoofdstraat
Oude Arnhemse Bovenweg
Bartimeushage
HYDEPARK
Sport-terrein Mariniers-kazerne
Van Braam Houck-geest kazerne
Natuur-bad Woest-duin
Stamerweg
Drift
LUDENBOS
Woestduinlaan
Ludenlaan
ST. HELENA HEUVEL
KAAPSE BOSSEN
De Kaap
Sandenburgerlaan
Gouden Laantjes
DOORN
Boslust
Driebergsestraatweg
Berkenweg
Kampweg
DE KAAP
De Ruiterberg
Sterkenburgerlaan
Dorpsstraat
Acacialaan
Leersumsestraatweg
Maarsbergsewegl
VON GIMBORNPARK (ARBORETUM)
Recreatie-centrum Heliosarium
Buurtweg
Recreatieterrein Het Doornse Gat
MOERSBERGEN
Huis te Doorn
Molenweg
De Brauiortweg
Gooyerdijk
Achterweg
Bonte Vlucht
ZANDENBURG

MV